

Futbol, política i nacionalisme

written by Xavi Baulas | 6 d'octubre de 2021

Durant els últims anys, gràcies a l'auge dels mitjans de comunicació, el futbol mostra escenes que molts consideren que s'haurien d'allunyar de l'esport. Parlo d'escenes com les exhibicions de banderes i pancartes que transmeten missatges de reivindicacions polítiques als estadis.

Així doncs, un dels casos més recents és el de la Copa del Rei d'Espanya. L'últim fet rellevant va ser el de la prohibició de banderes i pancartes reivindicant l'alliberament dels presos polítics catalans l'any 2018. En el telenotícies en el qual vaig veure la notícia, relataven que la prohibició de l'exhibició d'aquests símbols era una mesura que es devia a la prevenció de la violència entre grups d'aficionats. Personalment em va indignar.

No podia entendre que es justificués la negació de la llibertat d'expressió a partir de l'argument que els símbols que es van prohibir (estelades, pancartes, llaços grocs) podien fomentar l'hostilitat, conflictivitat i desordres públics durant aquell partit de futbol segons alguns representants esportius i polítics. Primer de tot, s'hauria d'eliminar l'ambigüitat de paraules com "hostilitat" tenint en compte el context, ja que són conceptes que es poden referir a escenaris molt diversos. En segon lloc, als camps de futbol espanyols s'hi exhibeixen en cada partit centenars de missatges i símbols polítics, amb la diferència que no creen polèmica perquè no qüestionen la ideologia política majoritària, que és el nacionalisme espanyol. Aquests símbols, en canvi, sembla que hagin de merèixer un tracte privilegiat en un suposat "estat de dret democràtic". En altres paraules, els símbols favorables al nacionalisme espanyol es consideren neutrals, mentre que els símbols favorables al nacionalisme

català o a algun altre nacionalisme que qüestionari la unitat d'Espanya es mostren com una font de conflicte. Alhora, s'autoproclamen demòcrates i respectuosos amb el pluralisme polític.

En primer lloc, el rentat d'imatge per part del nacionalisme espanyol és evident, propi de qualsevol nacionalisme d'estat. En segon lloc, és lamentable que utilitzin la seva posició de poder i majoritària per criminalitzar moviments polítics legítims en lloc de negociar-hi d'igual a igual o fer alguna mínima concessió. En tercer lloc, pel que fa a l'argument de l'hostilitat, fins ara no s'ha pogut demostrar que l'independentisme del segle XXI per si sol hagi generat actuacions violentes, de manera que l'argument de la conflictivitat no se sosté, o com a molt vol dir que els nacionalistes espanyols assistents al partit no podrien contenir la seva ira i podrien agredir gent amb símbols independentistes. Paradoxalment, reclamant que les competicions esportives no mostrin símbols polítics que puguin ser conflictius, com si volguessin penjar-se la medalla de la pau, evidencien la seva manca de tolerància a la dissidència política i s'apropen més a l'autoritarisme.

Dit això, considero important aclarir que és impossible desvincular el futbol o qualsevol esport de la política. Si entenem "vincl amb la política" com la realització d'accions o omissions que concorden amb una visió determinada de la gestió del poder, és innegable que tots els equips es funden en circumstàncies determinades que ja impliquen un posicionament concret respecte de temes propis del debat polític. No suposa el mateix, doncs, crear de zero un equip com el Chelsea o com el Rayo Vallecano. Tot i així, no només realitza actes polítics un club de futbol a l'hora de decidir amb quin tipus de societat funda el club i quin criteri utilitzarà per fitxar jugadors, sinó que sobretot els mateixos jugadors i les aficions respectives emeten constantment judicis i opinions propis del debat polític. I això succeeix

tant dins del camp com més tard a les xarxes socials. Però especialment dins del camp, gràcies a ser un espai d'alta visibilitat.

Carles Viñas, doctor en Història Contemporània per la Universitat de Barcelona, és clar a l'hora d'afirmar que "el futbol, com a fet social, és política, però té dos vessants: d'una banda, pot ser explotat pel poder, per cohesionar nacionalment un país, una societat o una comunitat determinada; però també pot ser un espai de dissidència política. Se situa enmig d'aquesta dualitat permanent, que fa que pugui ser utilitzat pel govern o pel dictador de torn, com també per grups opositors, per moviments d'alliberament nacional, etc." Així doncs el futbol políticament neutral només existeix als contes de fades.

A més, una altra mostra òbvia que l'esport està impregnat de política, és que Espanya no permet que Catalunya disposi d'una selecció pròpia per competir en els campionats oficials i poder ser-ne rivals. Si l'Estat espanyol ho impedeix és perquè és conscient que implicaria accentuar el sentiment de pertinença i de cohesió de la societat catalana i que de retruc el nacionalisme espanyol a Catalunya perdés força. No cal fer esment de tot el ventall de símbols, litúrgies, actuacions, retransmissions i seguiments que es fan a favor del nacionalisme espanyol quan juga la selecció espanyola, i de fet qualsevol selecció esportiva del món.

Continuant en aquesta línia, és paradoxal que la gent que critica l'exhibició d'aquests símbols a favor d'un projecte polític diferent respecte de l'actual, com és el cas de la creació d'un estat català independent, no fa en canvi cap comentari sobre l'exhibició als estadis de futbol espanyols de banderes espanyoles o de les banderes a favor de l'acceptació del sector LGTBI o de la llibertat de Palestina. Quina diferència hi ha entre exhibir una bandera LGTBI i una estelada? Pel que fa respecte dels drets humans, de la diversitat cultural i de la protesta pacífica, absolutament

cap. L'única manera de justificar-ho és dir que la segona suposa la manifestació d'una colla d'idees que són incompatibles amb la ideologia majoritària i que no és agradable pels defensors de la ideologia majoritària haver de conviure-hi. Però això només té un nom, se'n diu intolerància.

La conclusió final, des d'un punt de vista ètic, és que en una societat madura totes les comunitats i individus haurien de tenir dret a expressar en esdeveniments públics les seves reivindicacions i dissentiments, sempre que tant el contingut d'aquests com la forma de transmetre'ls no vulnerin la dignitat de cap ésser humà. Per descomptat, tals reivindicacions no haurien de comportar el boicot de l'esdeveniment en qüestió. Però sobretot, que tot espectacle esportiu és el reflex de la societat del moment i, per tant, també dels seus moviments *polítics* presents.